

Katolikus iskola a XX. század első felében avagy érdemes-e élni a *Szabad témakör* által nyújtott lehetőséggel?

Szabad témakör

- Intézményi hatáskör, lehetőség.
- Követelmények és a tartalom meghatározása a helyi tanterv alapján.
- *Pl. helytörténeti téma*
KPSZTI: *Katolikus helyi tanterv minta 2012: egyháztörténet.*

Kollégák témái

- (Kereszténység kialakulása)
- Assisi Szent Ferenc és a ferences rend
- Vallás- és egyházüldözés Magyarországon a szocializmus éveiben
- Árpád- házi szentek és boldogok
- XX. századi példaképek az egyházban
- Szolnok város története
- *A határon túli magyarok 1945 után*
- Hely- és iskolatörténet (a III. témakörben)

Miért?

- Nagyobb mozgási lehetőség.
- Az iskola saját identitását tükrözi.
De ez más módon is megoldható.

Általános szabályok

- 2-4 tétel
- Tételenként 3-4 feldolgozási, értelmezési szempont.
- Tételenként 3-6 különböző típusú forrás.
- Források értelmezése (DE nincs részletezve hogyan → jogilag nem kell a rögzítés–megállapítás, bár a mintatételeken így szerepel).

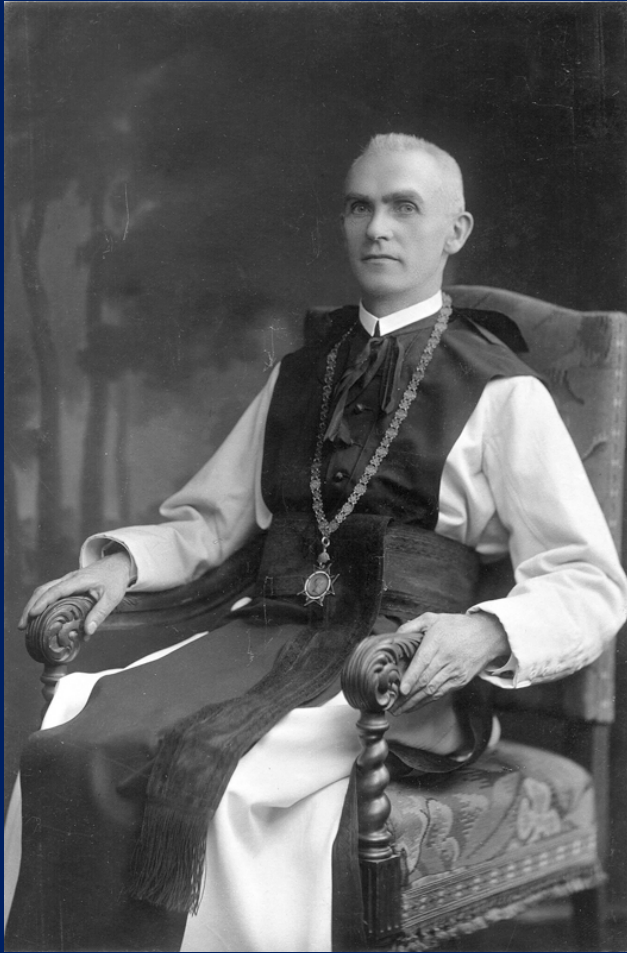
Katolikus iskola a XX. század első felében

- Számos iskola történelme.
- Miért nem az egész XX. század?
Állami iskola 1948 és 1990 között,
a rendszerváltás túl közel.
- Kiterjeszhető a XX. század második felére és a XIX. századra is.

Adatok

- Idő: 1912 (iskolaalapítás), 1920 (Trianon), 1948 (egyházi iskolák államosítása).
- Tér: trianoni Magyarország, Buda, Zirc.
- Általános fogalmak: társadalmi csoport, identitás, társadalmi mobilitás, felemelkedés, elit réteg, középréteg, kultúrfölény, egypártrendszer, proletárdiktatúra, egyházellenesség, vallásellenesség, vallásszabadság, (állam)polgári jog.
- Konkrét fogalmak: ellenforradalom, revízió, kormányzó, földosztás, Magyar Dolgozók Pártja (MDP), államosítás, egypártrendszer, pártállam, reakciós, monostor, szerzetes, apát, ciszterci.

Források I.

Békefi Remig, az
iskolalapító zirci apát

- A gimnáziumot 1912-ben Békefi Remig zirci apát alapította.
- Békefi, aki korábban a pesti egyetemen tanított, szívügyének tartotta, hogy a ciszterci rendnek a fővárosban is legyen iskolája,

Források II.

- „A középiskolának az a feladata, hogy a tanulót vallásos alapon erkölcsös polgárrá nevelje, hazafias szellemben magasabb általános műveltséghez juttassa és a felsőbb tanulmányokhoz szükséges szellemi munkára képessé tegye.”
(1924. évi XI. tc. a középiskoláról)
- A középiskola feladata a magasabb szellemi műveltsége átadása mellett a nemzeti és vallási nevelés volt.
- Hiszen az egész korszakot a keresztény-nemzeti gondolat határozta meg az internacionalista és ateista kommunizmussal szemben.

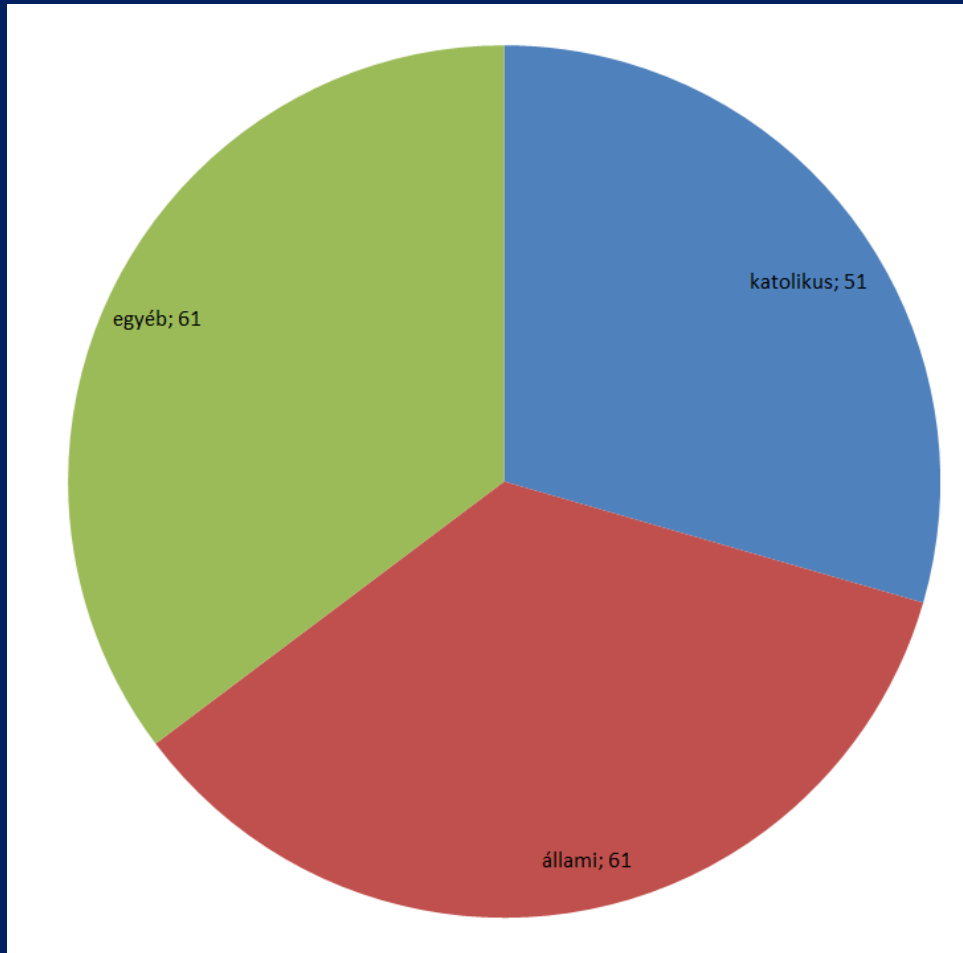
Források III.

- A gimnázium épületének felavatásán megjelent a politikai elit.
- Mutatja, hogy a kormányzat támogatta a felekezeti iskolákat.

Horthy Miklós kormányzó, Klebelsberg Kuno kultuszminiszter és Werner Adolf zirci apát a Szent Imre Gimnázium felavatásakor

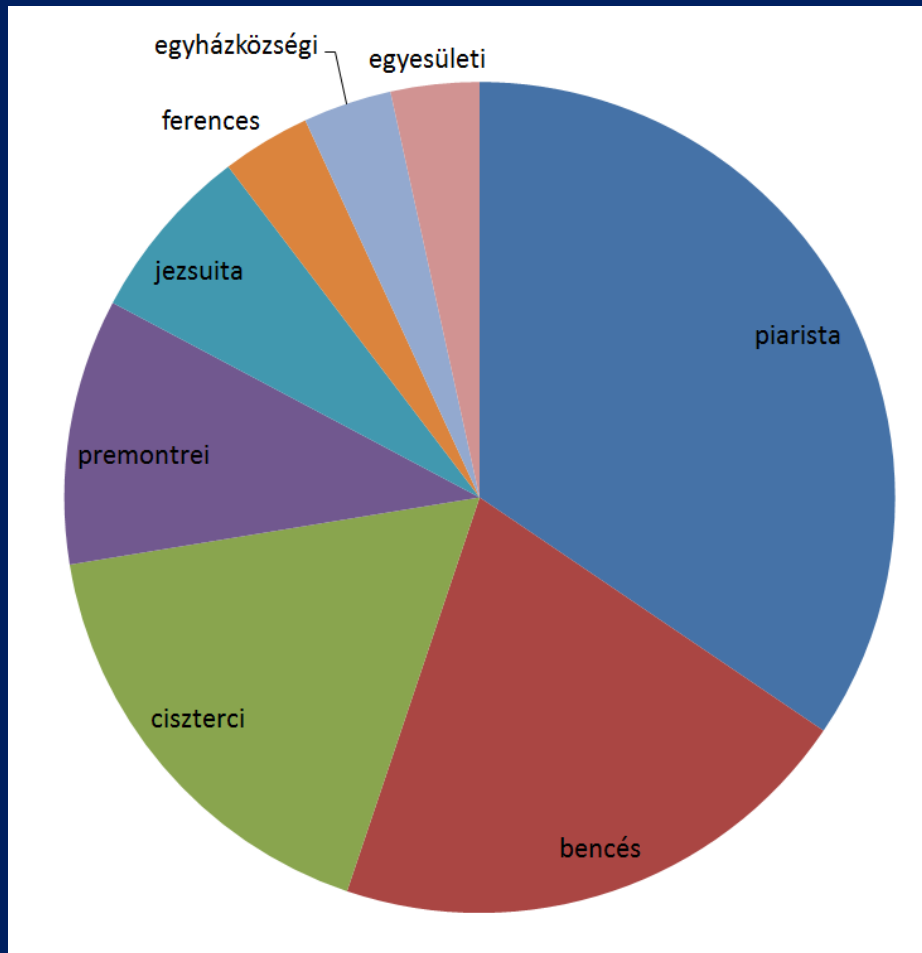
Források IV/a

- A korszakban a középiskolák csaknem 30 százaléka katolikus volt.
- Ennek egyik oka a katolikus középiskolák döntő többségét fenntartó szerzetesrendek szellemi kapacitása és anyagi háttere.

a középiskolák megoszlása 1937/38-ban

Források IV/b

a katolikus középiskolák megoszlása 1934-ben

- a korszakban a katolikus középiskolák nagy része szerzetesi fenntartású volt
- ennek oka a katolikus középiskolák döntő többségét fenntartó szerzetesrendek szellemi kapacitása és anyagi háttere volt

Források V.

a gimnázium épülete
a II. világháború után

- A gimnázium épülete Budapest ostromakor súlyos károkat szenvedett.
- Az újjáépítést megnehezítette, hogy a rend 1945-ben elvesztette birtokait.

Források VI.

- „1. § (1) A [...] nem állami iskolák és a velük összefüggő tanulóotthonok, továbbá a kisdédóvódák fenntartását – kizárólag egyházi célokat szolgáló tanintézetek (hittudományi főiskola, diakónus és diakonisszaképző stb.) kivételével – az állam veszi át. [...]
- 3. § (1) Azoknak a kisdédóvódáknak, iskoláknak és tanulóotthonoknak, amelyeknek fenntartását az 1. § rendelkezése alapján az állam veszi át, épülete, berendezése, felszerelése és a kisdédóvóda, az iskola fenntartását szolgáló egyéb vagyona (tanítói föld, lakás stb.), mint közművelődési célvagyon, az állam tulajdonába megy át. [...]

(1948. évi XXXIII. tc. az iskolák államosításáról)

- 1948-ban államosították az egyházi iskolákat.
- Ezzel a pártállam monopolizálta az oktatást.

Források VII.

- „2. A Magyar Népköztársaság Kormánya hozzájárul 8 katolikus egyházi iskola [...] visszaadásához, valamint ahhoz, hogy a katolikus egyházi iskolákban a tanítás ellátására szükséges megfelelő számú férfi és női tanítórend működjék.

(Az 1950-es egyezmény)

- 1950-ben a pártállam visszaadott 8 katolikus gimnáziumot a vallásszabadság látszataként.
- Ugyanakkor a szerzetesek döntő többségét közösségük elhagyására kényszerítette / a püspöki kar hűségnyilatkozatot tett az állam mellett.